

ارزیابی تغییرات رفاهی مصرف‌کنندگان ایرانی با استفاده از شاخص‌های هزینه زندگی

شماره ثبت مرکز اسناد مؤسسه: ۱۴۹۹ مورخ ۱۳۸۳/۵/۲۷

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

خسروی نژاد، علی اکبر، ۱۳۴۲ -
ارزبابی تغییرات رفاهی مصرف کنندگان ایرانی با استفاده از شاخص
های هزینه زندگی / مجری طرح علی اکبر خسروی نژاد؛ [برای] معاونت
پژوهشهای بازرگانی - اقتصادی مدیریت پژوهشهای بازرگانی
داخلی. - تهران : مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۴.
ح، ۸۷ ص: جدول.

ISBN: 964-469-159-8

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص، [۸۵] - ۸۷.

۱. اقتصاد رفاه. ۲. شاخصهای اقتصادی - ایران. ۳. هزینه و سطح
زندگی - ایران - ارزشیابی. ۴. مصرف کنندگان - ایران.
الف. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. معاونت پژوهشهای بازرگانی
- اقتصادی. ب. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. مدیریت
پژوهشهای بازرگانی داخلی. ج. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.
د. عنوان.
۴الف ۹۹/۳ HB ۳۳۰/۱۵۵۶
م ۸۴-۱۶۸۱۲ کتابخانه ملی ایران

شابک: ۸-۱۵۹-۴۶۹-۹۶۴

نام کتاب: **ارزبابی تغییرات رفاهی مصرف کنندگان ایرانی با استفاده از
شاخص های هزینه زندگی**

شناسنامه پدیدآورندگان

معاونت پژوهشهای بازرگانی - اقتصادی
مدیریت پژوهشهای بازرگانی داخلی
مسئول طرح: دکتر فرهاد خدادادکاشی و دکتر حسین قادری
مجری طرح: **علی اکبر خسروی نژاد**
همکاران طرح: آزاده محرابیان، ندا فرحبخش و رحیم دباغ
مقابله و نسخه پردازی: لیلا محرمی و سپیده شاهی
صفحه آرای: سمانه همتی و آذر سعیدلونیا
طراحی جلد: فرشته سعیدا

شناسنامه کتاب

چاپ اول: تیر ماه ۱۳۸۴
تیراژ: ۵۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی
نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتر از بلوار کشاورز، شماره ۲۴۰ تلفن: ۶۹۳۹۳۲۹

پیشگفتار

بررسی‌های وضعیت رفاهی شهروندان یک جامعه چه در سطح خانوار و چه در سطح اجتماعی و به‌طور کلی اندازه‌گیری رفاه، اساس تحلیل سیاست‌های بخش عمومی را شکل می‌دهد. یک بررسی جامع در مورد مالیات‌ها، یارانه‌ها، برنامه‌های انتقالی دولت، اصلاح مراقبت‌های بهداشتی، مقررات، سیاست‌های زیست محیطی، سیستم تامین اجتماعی و اصلاحات آموزشی می‌بایست در نهایت در پی پاسخ به این پرسش باشد که: این سیاست‌ها چگونه بر روی افراد و رفاه جامعه اثر می‌گذارد. با توجه به تغییرات اقتصادی - اجتماعی به وقوع پیوسته دهه‌های گذشته در جامعه ایران به‌ویژه وقوع جنگ که متناظر با گسترش دامنه حضور دولت در فعالیت‌های اقتصادی بوده و با عنایت به وجود یک وفاق عمومی مبنی بر کاهش دامنه فعالیت دولت که این امر در قوانین کشور چون قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی و اجتماعی آمده است، برای هر گونه تغییر در سیاست‌های بخش عمومی از جمله تغییر در پرداخت یارانه‌ها، در ابتدا می‌بایست تصویری از وضعیت رفاهی شهروندان جامعه داشت. مطالعه حاضر کوشیده است تا با استفاده از تئوری‌های اقتصاد رفاه و شاخص رفاهی، تصویری از وضعیت رفاهی خانوارهای ایرانی را در چارچوب رویکرد تصادفی شاخص هزینه زندگی ارائه نماید. به‌علت دوگانگی رفتار مصرفی در دو جامعه شهری و روستایی، شاخص‌های رفاهی محاسبه‌شده در این تحقیق نیز برای دو گروه خانوارهای شهری و روستایی انجام شده است.

مطالعه حاضر که در پنج فصل تدوین شده است، در فصل اول خود به ارائه فرضیات و روش تحقیق خود پرداخته و سپس در فصل دوم ادبیات نظری اقتصاد رفاه را با تأکید بر روی شاخص اندازه‌گیری رفاه مرور می‌کند. فصل سوم مطالعات انجام‌شده در زمینه اندازه‌گیری هم در کشورهای خارج و هم در ایران پرداخته و فصل چهارم مطالعه عملی خود را با برآزش سیستم مخارج خطی برای دو گروه خانوارهای شهری و روستایی برای گروه‌های اصلی کالا می‌پردازد. در نهایت فصل پنجم شاخص‌های رفاهی محاسبه شده و فرضیات طرح شده در فصل مورد آزمون قرار گرفته‌اند.

در پایان لازم است از زحمات آقای علی‌اکبر خسروی نژاد و همکاران ایشان که زحمت اجرای طرح را به‌عهده داشتند و همچنین از همکاران معاونت پژوهشی موسسه و شرکت چاپ و نشر بازرگانی که در مراحل مختلف تهیه و عرضه این اثر تلاش داشته‌اند تقدیر و تشکر شود.

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات
۱	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- اهمیت موضوع مورد مطالعه
۵	۳-۱- اهداف و فرضیات تحقیق
۶	۴-۱- روش تحقیق
۹	فصل دوم: مبانی تئوریک رفاه
۹	۱-۲- مقدمه
۱۰	۲-۲- تحلیل رفاه
۱۳	۳-۲- تغییر رفاه و شاخص‌های اندازه گیری آن
۱۶	۴-۲- شاخص‌های هزینه زندگی
۱۶	۱-۴-۲- شاخص‌های پاشه و لاسپیرز
۱۷	۲-۴-۲- شاخص پیوند زنجیره‌ای
۱۸	۳-۴-۲- شاخص واقعی هزینه زندگی.

- ۱۹ ۲-۴-۴- شاخص درست درآمد واقعی.
- ۲۲ ۲-۴-۵- شاخص درست قیمت نهایی
- ۲۳ ۲-۴-۶- مقایسه شاخص‌های لاسپیرز، پاشه و شاخص درست هزینه زندگی
- ۲۴ ۲-۴-۷- شاخص عددی
- ۲۶ ۲-۵-۵- رابطه سیستم‌های تقاضا و شاخص‌های هزینه زندگی
- ۲۶ ۲-۵-۱- تحلیل شاخص‌های هزینه زندگی در سیستم مخارج خطی
- ۲۹ ۲-۵-۲- معرفی شاخص‌های تایل در روش تفاضلی.
- ۳۳ فصل سوم: مروری بر کارهای انجام شده
- ۳۳ ۳-۱- مقدمه
- ۳۴ ۳-۲- مروری بر مطالعات صورت گرفته در خارج از کشور
- ۳۴ ۳-۲-۱- رفتار جمعی مصرف‌کننده و اندازه‌گیری رفاه اجتماعی
- ۳۷ ۳-۲-۲- محاسبه شاخص‌های عددی هزینه زندگی برای سطوح درآمدی
دل‌خواه
- ۴۰ ۳-۲-۳- اقتصاد و رفتار مصرف‌کننده
- ۴۳ ۳-۲-۴- برآورد رفاه با استفاده از فرم فوریر
- ۴۶ ۳-۳- مروری بر مطالعات انجام گرفته در ایران
- ۴۶ ۳-۳-۱- برآورد سیستم معادلات تقاضا با توجه به نقش مشخصه‌های
اجتماعی خانوار

۴۹	فصل چهارم: برآورد سیستم مخارج خطی و محاسبه شاخص‌های زندگی
۴۹	۴-۱- مقدمه
۵۰	۴-۲- سیستم مخارج خطی
۵۳	۴-۲-۱- ویژگی‌ها و محدودیت‌های سیستم مخارج خطی
۵۴	۴-۲-۲- کشش‌های قیمتی و درآمدی در سیستم مخارج خطی
۵۶	۴-۳- ملاحظات مربوط به داده‌ها
۶۱	۴-۴- برآورد مدل سیستم مخارج خطی
۶۴	۴-۴-۱- روش تخمین
۶۷	۴-۵- برآورد مدل سیستم مخارج خطی (شکل‌گیری عادت).
۶۹	فصل پنجم: محاسبه شاخص‌های هزینه زندگی.
۶۹	۵-۱- مقدمه
۷۰	۵-۲- محاسبه و مقایسه شاخص‌های درست هزینه زندگی برای خانوارهای شهری و روستایی
۷۳	۵-۳- محاسبه شاخص‌های هزینه زندگی برای خانوارهای شهری.
۷۶	۵-۴- محاسبه شاخص هزینه زندگی برای خانوارهای روستایی
۷۷	۵-۵- آزمون فرضیه
۸۱	۵-۶- خلاصه و نتیجه‌گیری
۸۵	فهرست منابع و مآخذ